

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการศึกษา

การดำเนินธุรกิจต่างๆ โดยเฉพาะภาคธุรกิจที่ดำเนินการเพื่อแสวงหากำไร การจัดการด้านการเงินจะมีบทบาทสำคัญในการที่จะทำให้องค์กรสามารถติดตามการปฏิบัติงานและการประเมินผลว่าองค์กรมีประสิทธิภาพหรือไม่

ในองค์กรของรัฐซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร¹ ในอดีตการจัดการด้านการเงินจะขึ้นอยู่กับการจัดสรรงบประมาณ โดยการจัดสรรเป็นการจัดสรรแบบรายหมวดเงิน ดังนั้น การติดตามกำกับทางด้านการเงินจึงเป็นไปเพื่อติดตามการใช้งบประมาณว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ การจัดทำบัญชีของราชการก็ไม่ได้เป็นไปเพื่อการวัดประสิทธิผล ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการวัดกระบวนการว่าได้มีการดำเนินการตามแผนและวงเงินที่กำหนดไว้หรือไม่ (เศรษฐศาสตร์สาธารณสุขสำหรับผู้บริหารโรงพยาบาล, 2546: น. 63)

การบริหารจัดการภายใต้ระบบราชการแบบเดิมทำให้การดำเนินงานของภาครัฐขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ เนื่องด้วยระบบการบัญชีการเงินที่ใช้เกณฑ์เงินสด ไม่สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานที่แท้จริงได้ ส่งผลให้รายงานทางการเงินไม่สามารถแสดงผลการดำเนินงานตามหน่วยงาน ตามแผนงาน หรือ กองทุน นอกจากนี้การนำงบการเงินมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการตัดสินใจเพื่อการบริหารไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวัดผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐอย่างมีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานสากล มีความโปร่งใสและเป็นธรรม รวมไปถึงการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร ทำให้รัฐบาลมีนโยบายการปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ให้มีแผนปฏิบัติการมาตรการปรับภาครัฐราชการ โดยมีใจความสำคัญดังนี้

¹ แม้ว่าองค์กรของรัฐไม่ต้องการแสวงหากำไร แต่ต้องการที่ใช้งบประมาณให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและประเทศ

1. ให้นำหน่วยงานภาครัฐทบทวนบทบาท ภารกิจ และการลด ตัดทอน ยกเลิกภารกิจที่ซ้ำซ้อน
2. ให้นำหน่วยงานภาครัฐปรับปรุงรูปแบบขั้นตอน และวิธีการทำงานที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โดยกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดผลงานอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม
3. ให้นำหน่วยงานภาครัฐลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยแสดงจำนวนเงินงบประมาณที่ประหยัดได้และลดลงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่สำคัญ 2 ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. 2540 ในเรื่องความโปร่งใส และการตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร ซึ่งระบบบริหารภาครัฐแบบเดิมเป็นระบบที่มีการรวมอำนาจไว้ค่อนข้างมาก จึงไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น จึงมีแรงผลักดันที่ต้องการให้มีการปฏิรูประบบบริหารภาครัฐของประเทศไทยอย่างจริงจัง ส่งผลให้คณะรัฐมนตรีได้มีมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบบริหารภาครัฐแบบเดิมไปสู่รูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่มีความคล่องตัว โปร่งใส และตรวจสอบได้ ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะแก้ปัญหาของประเทศ โดยการปฏิรูประบบการบริหารภาครัฐจะครอบคลุมใน 5 ด้าน ประกอบด้วย แผนการปรับเปลี่ยนบทบาท ภารกิจและวิธีการบริหารของภาครัฐ แผนการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณ การเงินและพัสดุแบบมุ่งเน้นผลงานและผลลัพธ์ แผนการปรับเปลี่ยนระบบบริหารบุคคล แผนการปรับเปลี่ยนกฎหมาย และแผนการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม และค่านิยม เพื่อปรับเปลี่ยนระบบบริหารภาครัฐไปสู่ระบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่มุ่งเน้นผลงานและผลลัพธ์เป็นหลัก

การบริหารภาครัฐแนวใหม่ที่มีวัตถุประสงค์ผลการดำเนินงานโดยเน้นผลงานและผลลัพธ์เป็นหลัก จำเป็นต้องใช้ข้อมูลทางการเงินที่สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และให้ข้อมูลต้นทุนในการผลิตผลผลิตและบริการที่ใช้ในการตัดสินใจจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดเพื่อผลิตผลผลิตอย่างคุ้มค่า ซึ่งเป็นมูลเหตุที่สำคัญที่ผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายการบันทึกบัญชีจากเกณฑ์เงินสดที่เป็นเพียงการบันทึกการรับจ่ายเงินสด มาเป็นการบัญชีตามเกณฑ์คงค้างที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและเื้อื่อต่อการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเสริมสร้างให้หน่วยงานภาครัฐมีกลยุทธ์ในการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม เนื่องจากการบัญชีแบบเกณฑ์คงค้างสามารถช่วยวางกรอบในการผลิตข้อมูลทางการเงิน ให้ข้อมูลที่น่าไปใช้ในการประเมินผลการบริหารจัดการสินทรัพย์ การบันทึกต้นทุน ผลผลิตและบริการ และการควบคุมดูแลผลผลิตซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการตัดสินใจจัดสรรทรัพยากร

ในส่วนของทบวงมหาวิทยาลัย ในฐานะที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัดของมหาวิทยาลัยของรัฐ และรับนโยบายโดยตรงจากรัฐบาลในการสนับสนุนและดำเนินการปรับเปลี่ยนสถานภาพมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นส่วนราชการ ไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเพื่อให้มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ สามารถปฏิบัติการกิจสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ และสนองตอบความต้องการของสังคมได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นทบวงมหาวิทยาลัยต้องดำเนินการพัฒนาระบบการบริหารที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี 2542 ที่มุ่งเน้นให้เกิดความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดให้มีการปรับระบบบัญชีมหาวิทยาลัยและสถาบันของรัฐจากระบบบัญชีราชการที่ใช้เกณฑ์เงินสด (Cash Basis) ไปเป็นระบบบัญชีกองทุนที่ใช้เกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis) ที่อิงฐานกิจกรรม (Activity Base Costing) เพื่อประโยชน์ในการประเมินประสิทธิภาพและขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล ทำให้สถาบันการศึกษาต่างๆต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุงระบบงบประมาณ พัสดุ การเงินและบัญชีที่เดิมใช้เกณฑ์เงินสดอยู่ไปเป็นเกณฑ์คงค้างแทน โดยอาศัยโครงสร้างและหลักการทำงานของต้นแบบระบบงบประมาณ พัสดุ การเงิน และบัญชีกองทุนโดยเกณฑ์พึงรับ - พึงจ่าย ลักษณะ 3 มิติ สำหรับผู้ปฏิบัติในมหาวิทยาลัย / สถาบันของรัฐ ที่ทางสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดทำขึ้น และหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ฉบับที่ 2 ของสำนักงานบัญชีและตรวจสอบภายใน กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง มาเป็นเกณฑ์ในการพัฒนา

ด้วยเหตุนี้คณะแพทยศาสตร์ ที่เป็นคณะหนึ่งภายใต้สังกัดของมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการและวางแผนโครงการเพื่อตอบสนองแนวการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยใช้ระบบบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ ที่รายงานฐานะการเงิน งบแสดงผลการดำเนินงาน งบกระแสเงินสด และปรับปรุงระบบงบประมาณแบบแผนงานเป็นระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-based Budgeting) ที่สามารถรายงานผลงานตามเป้าหมาย และกำหนดตัวชี้วัดผลงานได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมไปถึงการพัฒนาระบบบัญชีต้นทุนรายกิจกรรมที่ให้รายงานต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตได้ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณแบบอุดหนุนทั่วไป

การพัฒนาและวางระบบบัญชี เพื่อให้เป็นระบบงานที่รองรับระบบบัญชีแบบเกณฑ์คงค้าง โดยรวบรวมข้อมูลทางการบัญชีและการเงินอย่างถูกต้องและทันต่อความต้องการใช้ ดังนั้นต้องมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลกับระบบงานต่างๆ ของคณะแพทยศาสตร์ เพื่อความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน (Real-time) จึงได้มี

การพัฒนาและวางระบบบัญชี งบประมาณ การเงิน พัสดุ และบุคลากร (Back Office) เพื่อให้ระบบดังกล่าวอยู่ในระดับมาตรฐานสากลโดยใช้ระบบงานสำเร็จรูปที่เหมาะสมกับความต้องการ และสามารถเชื่อมโยงกับระบบงานต่างๆ ของคณะแพทยศาสตร์ ทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่จะมีเกิดขึ้นในอนาคตได้ รวมทั้งให้อำนวยความสะดวกในการจัดทำรายงานเพื่อการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาเข้ามา เพื่อวิเคราะห์ พัฒนา และวางระบบงาน รวมทั้งการดำเนินการจัดหาระบบคอมพิวเตอร์ และติดตั้งใช้งานระบบสำเร็จรูปให้กับคณะแพทยศาสตร์ เพื่อให้ได้ระบบงานใหม่ที่มีประสิทธิภาพในการบริหาร และจัดการงานทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านบัญชี งบประมาณ การเงิน ด้านพัสดุ และด้านบุคลากรของคณะแพทยศาสตร์ ซึ่งแล้วเสร็จและเริ่มใช้งานจริงเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2548

ดังนั้นจึงน่าสนใจศึกษาถึงมูลเหตุที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชีแบบเกณฑ์เงินสดมาเป็นเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ เปรียบเทียบนโยบายและหลักการบันทึกบัญชีของระบบบัญชีแบบเกณฑ์เงินสดกับเกณฑ์คงค้าง การศึกษาถึงความพร้อมและอุปสรรคในช่วงของการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชี รวมไปถึงศึกษาถึงทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่มีภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชี

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษามูลเหตุที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชีจากเกณฑ์เงินสดมาเป็นเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ
2. เพื่อเปรียบเทียบหลักการบันทึกบัญชีของระบบบัญชีแบบเกณฑ์เงินสดกับเกณฑ์คงค้าง
3. เพื่อศึกษาถึงความพร้อมและอุปสรรคในช่วงของการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชี
4. ศึกษาถึงทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชี

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตเนื้อหาการศึกษา กำหนดไว้เฉพาะ ระบบบัญชีที่ใช้นโยบายบัญชีเป็นเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ ของคณะแพทยศาสตร์เท่านั้น
2. ขอบเขตหน่วยงานที่ทำการศึกษา กำหนดไว้เฉพาะหน่วยงานงบประมาณ บัญชี ต้นทุน การเงิน และเงินรายได้ ในสังกัดของฝ่ายการคลัง และหน่วยทะเบียนพัสดุ ในสังกัดของฝ่ายงานพัสดุ คณะแพทยศาสตร์ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับหัวข้อการศึกษา
3. ขอบเขตของประชากรที่ทำการศึกษา กำหนดไว้เฉพาะบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีในส่วนของส่วนสนับสนุนการดำเนินงาน (Back office) เท่านั้น ส่วนบุคลากรที่ทำงานให้บริการผู้ป่วย (Front office) เช่น พนักงานเก็บเงิน ไม่ถือเป็นประชากรที่อยู่ในขอบเขตการศึกษา
4. การศึกษาความพร้อมและอุปสรรคในช่วงของการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ ประกอบด้วย
 - ความพร้อมและอุปสรรคทางด้านอุปกรณ์สารสนเทศ
เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีจากเกณฑ์เงินสดเป็นเกณฑ์คงค้าง จำเป็นต้องมีอุปกรณ์สารสนเทศโดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ ให้เพียงพอสำหรับการบันทึกบัญชี เพื่อใช้ในการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชี โดยการวัดความพร้อมจะศึกษาจาก
 - ความพร้อมของคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในงานบัญชี
 - ความพร้อมและอุปสรรคทางด้านเอกสาร ข้อมูล และระบบฐานข้อมูล
เนื่องจากการเริ่มต้นระบบบัญชีที่เปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีจากเกณฑ์เงินสดเป็นเกณฑ์คงค้างมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อเอกสาร ข้อมูล รวมถึงระบบฐานข้อมูล เพราะมีรายการทางบัญชี รวมถึงข้อมูลและการบันทึกบัญชีเป็นจำนวนมากกว่าระบบบัญชีตามเกณฑ์เงินสด โดยการวัดความพร้อมทางด้านเอกสาร ข้อมูล และระบบฐานข้อมูล จะศึกษาจาก
 - การจัดเตรียมและรวบรวมเอกสาร ข้อมูล และระบบฐานข้อมูล
 - ความพร้อมและอุปสรรคทางด้านบุคลากรทางด้านบัญชี
เนื่องจากบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงาน การที่มีบุคลากรที่เพียงพอที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลง และมีการอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในระบบบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะผลักดันให้การเปลี่ยนแปลงประสบความสำเร็จ โดยการศึกษความพร้อมของบุคลากรจะศึกษาจาก

- ความเพียงพอของบุคลากร
 - การอบรมบุคลากรเกี่ยวกับระบบบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ
 - ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ
5. การศึกษาทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชี จะพิจารณาแยกตามหน่วยงานที่ทำการสำรวจ ทั้งหมด 6 หน่วยงาน ดังนี้
- หน่วยงานประมาณ สังกัดฝ่ายการคลัง
 - หน่วยงานต้นทุน สังกัดฝ่ายการคลัง
 - หน่วยงานบัญชี สังกัดฝ่ายการคลัง
 - หน่วยงานรายได้ สังกัดฝ่ายการคลัง
 - หน่วยงานการเงิน สังกัดฝ่ายการคลัง
 - หน่วยงานทะเบียนพัสดุ สังกัดฝ่ายงานพัสดุ

1.4 ประชากร

ประชากร คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานงบประมาณ ต้นทุน บัญชี เงินรายได้ และการเงิน ในสังกัดของฝ่ายการคลัง และหน่วยงานทะเบียนพัสดุ ในสังกัดของฝ่ายงานพัสดุ คณะแพทยศาสตร์ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับหัวข้อการศึกษา เพื่อให้เป็นประชากรที่ดี และสามารถสะท้อนและวัดผลการศึกษาได้ โดยได้ข้อมูลจำนวนบุคลากรแต่ละหน่วยงานจากเลขานุการอาวุโสฝ่ายการคลังและฝ่ายงานพัสดุ โดยมีรายละเอียดของจำนวนประชากรที่ทำการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1
ตารางแสดงจำนวนประชากรที่อยู่ในขอบเขตการศึกษา

หน่วยงาน	สังกัด	บัญชีที่เกี่ยวข้อง	จำนวนประชากรทั้งหมด
1. หน่วยงบประมาณ	งานคลัง	จัดทำ อนุมัติ รวบรวม ตรวจสอบ และรายงาน งบประมาณของหน่วยงาน แผนงาน และกองทุน	9
2. หน่วยต้นทุน	งานคลัง	บัญชีต้นทุนรายกิจกรรม (Activities Based Costing) และต้นทุนเพื่อการบริหารอื่นๆ ตามมุมมองสามมิติ	9
3. หน่วยบัญชี	งานคลัง	บัญชีแยกประเภท การปรับปรุงรายการต่างๆ	25
4. หน่วยเงินรายได้	งานคลัง	บัญชีลูกหนี้และรายได้	68
5. หน่วยการเงิน	งานคลัง	บัญชีเงินสดและเงินฝากธนาคาร บัญชีรายได้ บัญชี เจ้าหนี้ บัญชีค่าใช้จ่าย	63
6. หน่วยทะเบียนพัสดุ	งานพัสดุ	บัญชีสินทรัพย์ถาวรและค่าเสื่อมราคา	2

ที่มา: ข้อมูลจำนวนบุคลากรแต่ละหน่วยงานจากเลขานุการอาวุโสฝ่ายการคลังและฝ่ายงานพัสดุ

1.5 รูปแบบของการศึกษา

วิธีการศึกษาเป็นรูปแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Approach) เป็นการศึกษาการนำระบบบัญชีแบบเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติมาใช้ในการแสดงผลการดำเนินงานของคณะแพทยศาสตร์แทนระบบบัญชีแบบเดิมที่ใช้เกณฑ์เงินสด โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data): เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลความพร้อมและอุปสรรค รวมไปถึงทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้
 - 1.1. ข้อมูลความพร้อมและอุปสรรคในช่วงของการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชี (Transition Period) จะพิจารณาเฉพาะใน 3 ด้าน ดังนี้
 - อุปกรณ์สารสนเทศ
 - เอกสาร ข้อมูล และระบบฐานข้อมูล
 - บุคลากรทางด้านบัญชี

- 1.2. เก็บรวบรวมข้อมูลทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานภายหลังการเปลี่ยนแปลงการบันทึกบัญชีจากเกณฑ์เงินสดเป็นเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ จะพิจารณาใน 2 ด้าน ดังนี้
- ทัศนคติของผู้กรอกแบบสอบถามในภาพรวมต่อระบบบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ
 - ทัศนคติของผู้กรอกแบบสอบถามต่อการปฏิบัติงานในระบบบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data): เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ หนังสือวารสาร หนังสือพิมพ์ เอกสารและบทความที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบทความและบทวิเคราะห์จาก Web site ต่างๆ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

1.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ตั้งแต่วันที่ 7 กันยายน 2548 ถึงวันที่ 16 กันยายน 2548 โดยแบบสอบถามมีทั้งหมด 6 ชุด ดังนี้

1. แบบสำรวจความพร้อม อุปสรรค และทัศนคติในการเปลี่ยนแปลงระบบงบประมาณ แบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting - PBB) – หน่วยงบประมาณ
2. แบบสำรวจความพร้อม อุปสรรค และทัศนคติในการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชีต้นทุนตามเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ – หน่วยต้นทุน
3. แบบสำรวจความพร้อม อุปสรรค และทัศนคติในการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ – หน่วยบัญชี
4. แบบสำรวจความพร้อม อุปสรรค และทัศนคติในการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชีลูกหนี้และรายได้ตามเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ – หน่วยเงินรายได้
5. แบบสำรวจความพร้อม อุปสรรค และทัศนคติในการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชีและการเงินตามเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ – หน่วยการเงิน
6. แบบสำรวจความพร้อม อุปสรรค และทัศนคติในการเปลี่ยนแปลงหลักการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ถาวรตามเกณฑ์คงค้าง – หน่วยทะเบียนพัสดุ

ทั้งนี้แบบสอบถามแต่ละชุดประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่

- ข้อมูลส่วนตัว
- รายละเอียดเกี่ยวกับการทำงาน

ส่วนที่ 2 ความพร้อมและอุปสรรคในช่วงของการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชี (Transition Period)

ส่วนที่ 2.1 ความพร้อมและอุปสรรคทางด้านอุปกรณ์สารสนเทศ

ส่วนที่ 2.2 ความพร้อมและอุปสรรคทางด้านเอกสาร ข้อมูล และระบบฐานข้อมูล

ส่วนที่ 2.3 ความพร้อมและอุปสรรคทางด้านบุคลากรบัญชี

ส่วนที่ 3 ทศนคติของผู้ปฏิบัติงานภายหลังการเปลี่ยนแปลงการบันทึกบัญชีจากเกณฑ์เงินสดเป็น เกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ

ส่วนที่ 3.1 : ทศนคติของผู้กรอกแบบสอบถามในภาพรวมต่อระบบบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ

ส่วนที่ 3.2 : ทศนคติของผู้กรอกแบบสอบถามต่อการปฏิบัติงานในระบบบัญชีตามเกณฑ์ คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ

การส่งแบบสอบถามเป็นการส่งไปยังประชากรที่อยู่ในขอบเขตการศึกษาทั้งหมด 176 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ได้รับตอบกลับมาทั้งสิ้น 174 คน คิดเป็นร้อยละ 98.86 โดยรายละเอียดของแต่ละหน่วยงานแสดงในตารางที่ 1.2

จำนวนนักศึกษาทั้งหมด

ตารางที่ 1.2
 ตารางสรุปจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับ

หน่วยงาน	จำนวน ประชากรทั้งหมด	แบบสอบถามที่ ได้รับตอบกลับ	ร้อยละ
1. หน่วยงานประมาณ	9	9	100.00
2. หน่วยงานต้นทุน	9	8	88.89
3. หน่วยงานบัญชี	25	24	96.00
4. หน่วยงานรายได้	68	68	100.00
5. หน่วยงานการเงิน	63	63	100.00
6. หน่วยงานทะเบียนพัสดุ	2	2	100.00
รวม	176	174	98.86

ที่มา: จากแบบสอบถาม

1.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้ศึกษาจะนำแบบสอบถามมารวมให้คะแนนและลงรหัส จากนั้นคำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for The Social Sciences) โดยสถิติที่ทางผู้ศึกษาใช้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ผลกระทบและอุปสรรค สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่ ร้อยละ
2. การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล ทศนคติของผู้กรอกแบบสอบถามในภาพรวมและปฏิบัติงานในระบบบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เกณฑ์ที่ใช้วัดผลการศึกษาใช้ Likert Scale¹ โดยถามทัศนคติออกเป็น 5 ระดับ คือ

เห็นด้วยอย่างมาก	ให้คะแนน	5
เห็นด้วยมาก	ให้คะแนน	4
ปานกลาง	ให้คะแนน	3
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2
ไม่เห็นด้วยอย่างมาก	ให้คะแนน	1

กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลคะแนนโดยจะคำนวณหาความกว้างของระดับคะแนนในแต่ละระดับ โดยคำนวณดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

ค่าเฉลี่ยในการแบ่งระดับการแปลผลคะแนนแบ่งได้ดังนี้

เห็นด้วยอย่างมาก	ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00
เห็นด้วยมาก	ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20
ปานกลาง	ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40
ไม่เห็นด้วย	ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60
ไม่เห็นด้วยอย่างมาก	ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80

¹ อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 หน้า 107 เป็นมาตรวัดทัศนคติตามวิธีของ ลิเคิร์ท ที่กำหนดช่วงความรู้สึกของคนเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยกำหนดน้ำหนักคะแนนการตอบแต่ละตัวเลือกตามวิธี Arbitrary weighting method ที่กำหนดคะแนนเป็น 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายบัญชีของโรงพยาบาลของรัฐตามเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ
2. ทำให้ทราบถึงความพร้อมและอุปสรรคในช่วงที่มีการเปลี่ยนถ่าย (Transition period) ของการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชี
3. เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชี
4. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานอื่นๆ ในการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานต่อการปฏิบัติตามระบบบัญชี งบประมาณ และการเงินแบบเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ
5. เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย มาตรการป้องกัน และแก้ไขปัญหา อันอาจเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนหลักการและนโยบายอื่นๆ ต่อไป

1.9 โครงร่างการศึกษา

- บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา ประชากร รูปแบบการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และโครงร่างการศึกษา
- บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
- บทที่ 3 มूलเหตุและความเป็นมาที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชีแบบเกณฑ์เงินสดมาเป็นเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ
- บทที่ 4 การเปรียบเทียบหลักการบันทึกบัญชีของระบบบัญชีแบบเกณฑ์เงินสดกับเกณฑ์คงค้าง
- บทที่ 5 ความพร้อมและอุปสรรคในช่วงของการเปลี่ยนแปลงหลักการบันทึกบัญชีจากเกณฑ์เงินสดเป็นเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ
- บทที่ 6 ทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานภายหลังการเปลี่ยนแปลงหลักการบันทึกบัญชีเกณฑ์เงินสดเป็นเกณฑ์คงค้าง ลักษณะบัญชีกองทุนสามมิติ
- บทที่ 7 สรุปและข้อเสนอแนะ